

PATVIRTINTA
Mokyklos direktoriaus
2016 m. mėn. d.
Įsakymu Nr.

**PASVALIO SVALIOS PAGRINDINĖS MOKYKLOS
TETIRVINŲ SKYRIAUS**

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

PRITARTA
Mokyklos tarybos pirmininkė

Vida Mikalajūnienė
2016

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Tipas – ikimokyklinio ugdymo skyrius

Grupė – mišri

Pasvalio rajono mokykla-valstybinė švietimo įstaiga.

Steigėjas – Pasvalio rajono taryba.

Įstaigos adresas: Sodžiaus g.7, Tetirvinių kaimas, Vaškų seniūnija, Pasvalio rajonas.

Mišri ikimokyklinio ugdymo grupė dirba 4 val. (nuo 8.00 val. iki 12.00 val.).

Mišri ikimokyklinio ugdymo grupė yra priemiestinėje gyvenvietėje Pasvalio rajono Tetirvinių kaime. Savo veiklą grupė pradėjo nuo 2012 metų rugsėjo pirmos dienos Tetirvinių pradinio ugdymo skyriaus pastate.

Ketverius metus kartu su ikimokyklinio amžiaus vaikais grupėje buvo ugdomi ir priešmokyklinio amžiaus vaikai. Nuo 2016 metų rugsėjo pirmosios grupės vaikų amžius (nuo 3 m. iki 5 m.) atitinka ikimokyklinio ugdymo programą.

Ikimokyklinio ugdymo programa siekiama tenkinti pagrindinius 3 – 6 metų vaiko poreikius: saugumo, sveikatos, judėjimo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos, ikimokyklinio ugdymo pedagogui bendradarbiaujant su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais (logopedais, specialiaisiais pedagogais, socialiniais pedagogais, psichologais ir kt.). Ypatingas dėmesys skiriamas vaiko adaptacijai. Šiuo laikotarpiu tėvai kviečiami pabūti su vaiku grupėje kelias dienas, pabendrauti su auklėtoja.

Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio įgyvendinimo dėmė užtikrinama, nuosekliai plėtojant ugdymo tikslus, uždavinius, vaiko ugdymosi pasiekimus, taikant į vaiką orientuoto ugdymo strategijas, vaiko kompetencijų augimą skatinančius pasiekimų ir pažangos vertinimo būdus.

Grupėje dirba viena ikimokyklinio ugdymo pedagogė, turinti aukštąjį išsilavinimą ir vyresniosios mokytojos kvalifikaciją.

Pedagogė dalyvauja rajono metodiniuose renginiuose, kelia savo kvalifikaciją kursuose, seminaruose. Grupėje yra sudaromos sąlygos vaikų pasirinktai ugdomajai veiklai; vaiko sumanyto žaidimo ir kitos veiklos palaikymui, skatinimui; vaiko patirties turtinimui pasivaikščiojimo, išvykos metu, kūrybinės raiškos palaikymui ir paskatinimui (vaidyba, dailė, muzika).

Mišrią ikimokyklinio ugdymo grupę lankančių vaikų tėvai nori, kad vaikai būtų saugūs, gerbiami, mylimi, išklausomos jų mintys, priimamos jų idėjos, pageidauja, kad vaikai būtų ugdomi

įvairiapusiškai: meniniai gebėjimai, socialinė, komunikavimo, pažintinė, sveikatos saugojimo kompetencijos.

Ikimokyklinio ugdymo grupės siekis - užtikrinti sąveiką tarp auklėtojos, vaiko ir šeimos, įtraukti tėvus į grupės gyvenimą. Tėvų dalyvavimas įstaigos gyvenime lemia vaikų pasiekimus, motyvaciją, savivertę ir elgesį.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Grupėje ugdymas orientuojamas į vaiko socialinės patirties sklaidą ir poreikius, aplinką, kurioje visuminis vaiko ugdymasis būtų inspiruojamas pažinimo ir atradimo džiaugsmu. Atsižvelgiant į numatytą programos tikslą bei tikslo realizavimo etapus, vaikų ugdymą(si) organizuojamas vadovaujantis šiais principais:

1. Humaniškumo. Pripažįstama vaiko teisė būti kitokiam. Vaikas gerbiamas kaip asmenybė, turinti ryškių prigimtinių bruožų, kuriuos reikia padėti ugdyti. Ugdymas vyksta ramioje, saugioje aplinkoje, kurioje vaikas turi galimybių išreikšti save, parodyti savo gebėjimus, kūrybiškumą.

2. Demokratiškumo. Skatinama lygiavertė vaiko ir suaugusiojo partnerystė ir sąveika, kai ugdytojas orientuojasi į vaiką kaip į asmenybę. Šeimos ir darželio sąveika grindžiama tėvų ir auklėtojos iniciatyvų derinimu, partnerystės plėtojimu, tėvų pedagoginiu švietimu. Vaikams sudaroma galimybė kritiškai mąstyti, rinktis sau įdomią veiklą, elgtis savarankiškai, tačiau susitariama dėl kai kurių taisyklių.

3. Visuminio integralaus. Ugdymo turinys sudaromas atsižvelgiant į vaiko visuminio pasaulio suvokimą ir mąstymą, veiklos konkretumą bei sinkretiškumą. Ugdomojo proceso metu siekiama vertybinių nuostatų, jausmų, mąstymo ir veiksmų dermės, vaiko vidinio ir išorinio pasaulio vienovės.

4. Individualizavimo. Atsižvelgiama į vaiko išsivystymo lygį ir planuojama tokia veiklos apimtis, kuri užtikrina sėkmingą kiekvieno vaiko ugdymą(si). Didelis dėmesys skiriamas individualumą sąlygojantiems veiksniams: šeimos kultūrai ir tradicijų įvairovei, vaiko amžiui, lyčiai, vaiko išsivystymo lygiui, charakteriui ir temperamentui, išmokimo stiliui, pomėgiams, geriau ir menčiau išsivysčiusiems gebėjimams, vaiko savęs vertinimui.

5. Diferencijavimo. Ugdymo procesas grindžiamas visapusišku amžiaus ypatumų žinojimu, atsižvelgiama į vaiko ar vaikų grupės ugdymo(si) poreikius. Ugdymo tikslai diferencijuojami ir individualizuojami. Sudaromos palankios ugdymo(si) sąlygos vaikams, turintiems ypatingų poreikių (gabiams, turintiems specialius poreikius, socialiai ar pedagogiškai apleistiems ar kt.). Ugdymo priemonės diferencijuojamos pagal poreikių reikmes.

6. Tautiškumo. Siekiama padėti augančiam vaikui perimti lietuvių tautos kultūros vertybes, papročius, tradicijas, jas puoselėti ir kartu kurti savo tapatybę šiuolaikinėje visuomenėje.

7. Tęstinumo. Kuriama namų aplinka, švenčiamos šeimos šventės, kalbama apie tuos darbus, kuriuos dirba vaikų tėvai, šeimos nariai, skaitomos knygos, žiūrimos vaiko šeimos fotografijos, susitikama su įstaigą lankančiais broliais ar seserimis, bendraujama su mokiniais, būsima pradinio ugdymo mokytoja. Vaiko gyvenimas grupėje – šeimos gyvenimo tąsa.

8. Konfidencialumo. Teikiama informacija apie vaiko ugdymo(si) pasiekimus ir problemas tik asmeniškai šeimai.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas - atsižvelgiant į pažangias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias ikimokyklinio amžiaus vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

Ikimokyklinio ugdymo tikslui pasiekti būtina įgyvendinti šiuos **uždavinius**:

1. saugoti ir stiprinti fizinę ir dvasinę vaiko sveikatą, tenkinti prigimtinius jo poreikius, garantuoti jo saugumą, padėti adaptuotis naujoje ugdymosi aplinkoje;
2. sudaryti vaikui kuo palankiausias sąlygas perimti tautos kultūros pagrindus;
3. skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą, žadinti jautrumą aplinkos estetikai;
4. ugdyti įvairius gebėjimus, puoselėti individualybę, padėti vaikui pajusti savo galimybes ir vertę;
5. skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, plėtoti jo emocinę, socialinę, kultūrinę patirtį;
6. sudaryti sąlygas vaiko biologiniam ir socialiniam vystymuisi per pagrindinę jo amžiaus veiklą – žaidimą, tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Tetirvinių ikimokyklinio ugdymo grupėje ugdymas (is) orientuotas į **sveikatos saugojimą ir stiprinimą** (fizinių ir psichinių galių puoselėjimą), **savęs pažinimą** (savo individualumo suvokimą, teisingo ir pagarbaus požiūrio į artimiausią aplinką ugdymą), **tarpusavio santykius** (tarpusavio santykių modeliavimą ir plėtojimą, pagarbaus santykio su savimi ir aplinkiniais ugdymą), **tau-**

tiškumą bei pilietiškumą (praeities ir dabarties ryšio suvokimą, pagarbaus santykio su tautos kultūrinėmis vertybėmis ugdymą).

Ugdymo turinys paremtas visuminiu pasaulio pažinimu, plėtojant ugdymui (si) būtinas kompetencijas (sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo, socialinę, meninę). Siekiama tinkamai organizuoti vaikų veiklas, sudaryti sąlygas vaikui savarankiškai veikti, derinant su numatyta bei organizuota veikla. Sukurti stimuliuojančią aplinką, padedančią atsiskleisti vaikų gebėjimams. Taikomi įvairūs, į vaiką orientuoto aktyvaus ugdymo **metodai**:

Žaidimas - pagrindinė veikla pažinti save ir aplinkinius, supančią aplinką, tenkinti savo svarbiausius poreikius. Žaidimas turi didelę įtaką vaiko kūrybinių galių plėtotei, skatina vaiko gebėjimų formavimąsi.

Spontaniškas ugdymas - pritariama bet kokiai vaiko inicijuotai veiklai, ji gerbiama ir laikoma vertinga patirtimi, ugdymui panaudojamos netikėtos situacijos.

Stebėjimas, eksperimentas - pagilina ugdytinių žinias, ugdo gebėjimą pritaikyti jas, aiškinant natūralius procesus ir reiškinius.

Diskusijos - problemų, reiškinių aptarimas, minčių, idėjų išsakymas, išklausant kito nuomonę, konfliktų sprendimas. Sudaroma galimybė vaikui spręsti visus su juo susijusius gyvenimo klausimus: aplinkos kūrimo, veiklos planavimo. Pedagogas įsiklauso į vaiko siūlymus, kartu su vaiku mąsto ir sprendžia įvairias problemas, aiškinasi reiškinius, jų esmę.

Ekskursijos, išvykos - po kaimą, Pasvalio miesto ir apylinkių įžymias vietas.

Parodos - ugdytinių kūrybinių darbų parodos įstaigos bendruomenei.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

sietina su šiomis ugdymo(si) sritimis: savivokos ir savigarbos, emocijų suvokimo, savireguliacijos ir savikontrolės, santykių su bendraamžiais, santykių su suaugusiais bei iniciatyvumo ir atkaklumo.

Esminės nuostatos:

vertina save teigimai,

domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais,

sutelkia dėmesį,

geba valdyti emocijų raišką ir elgesį,

nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais,

didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Siekimos vertybinės nuostatos, gebėjimai, pasiekimai	Vaiko veiksenos
Supranta savo asmens tapatumą	<p>Stebi, tyrinėja savo kūną, pavadina jo dalis;</p> <p>Pasako savo vardą, pavardę, kiek metų, jis - berniukas, ar mergaitė;</p> <p>Skiria savo asmeninius daiktus;</p> <p>Pasako kuo domisi, ką mėgsta, kokius žaislus turi;</p> <p>Žiūrėdamas į šeimos nuotrauką, pasako į kokį šeimos narį yra panašus;</p> <p>Apie save kalba pirmu asmeniu</p>
Skiria lytį	<p>Pasako kuo skirtingi žmonės: jie vyrai ir moterys, vaikai;</p> <p>Žaidžia žaidimus, kuriuose būna mama, tėtis, vaikai;</p> <p>Klasifikuoja mergaičių ir berniukų aprangą, pomėgius, darbus.</p>
Priskiria save šeimai, bendruomenei	<p>Pasakoja apie savo šeimą, jos sudėtį, pasiskirstymą pareigomis;</p> <p>Vaidina, žaidžia, piešia šeimą;</p> <p>Sudaro šeimos medį;</p> <p>Pasakoja, kodėl šeima svarbi, ypatinga, mylima;</p> <p>Pasakoja apie šeimos šventes, dovanas;</p> <p>Žino, kad kai kurie vaikai neturi šeimos, juos užjaučia;</p> <p>Pasakoja apie savo grupės vaikus, auklėtojas;</p> <p>Imituoja suaugusiųjų veiklą, kuria žaidybines situacijas;</p> <p>Susipažįsta su darželio darbuotojais, pasako jų vardus, pareigas;</p> <p>Kaupia ir sistemina informaciją apie įvairias profesijas, bendruomenę, savo kaimą.</p>
Pasitiki savimi ir savo gebėjimais	<p>Pasako kas jam geriausiai sekasi;</p> <p>Pasakoja ką moka padaryti, kaip padeda tėvams;</p> <p>Drąsiai imasi naujos, nepažįstamos veiklos, rodo iniciatyvą;</p> <p>Žaidžia nebijodamas rizikuoti, keisti, daryti savaip;</p> <p>Apie save kalba pozityviai;</p>
Atpažįsta ir įvardina savo ir kitų jausmus ar emocijas bei jų priežastis	<p>Pasako, kokia jo nuotaika;</p> <p>Simboliniu ženklu pažymi savo nuotaiką;</p> <p>Mimika išreiškia nuotaiką;</p> <p>Keičia intonaciją pagal nuotaiką</p>

Įprastose situacijose jausmus ir emocijas reiškia tinkamai	<p>Įvardina savo jausmus;</p> <p>Pyktį, susierzinimą, pavydą reiškia priimtinais būdais;</p> <p>Žino, kad negalima mušti ar kitaip skriausti kito vaiko;</p> <p>Laikosi taisyklių, kurias sukūrė patys vaikai;</p> <p>Klausosi istorijų ir kintančias veikėjų nuotaikas žymi paveikslėliais.</p>
Bando atsiliepti į kitų jausmus ar emocijas, keisti savo elgesį	<p>Žaisdamas, bendraudamas įvardina kito vaiko nuotaiką;</p> <p>Džiaugiasi kartu su kitu vaiku;</p> <p>Pasiūlo savo pagalbą;</p> <p>Paguodžia, užjaučia kitą vaiką</p>
Bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus	<p>Bent retsykliai paklūsta, nusileidžia kito vaiko valiai;</p> <p>Atsiprašo, paprašo;</p> <p>Derina savo veiksmus su kitais vaikais;</p> <p>Draugiškai dalinasi žaislais, saldumynais;</p> <p>Konfliktingose situacijose naudoja „Stop“ ženklą arba judesį;</p> <p>Pasako, koks elgesys yra nepriimtinas, netoleruotinas.</p>
Pasitiki pedagogais, drąsiai reiškia savo nuomonę, tariasi, derasi	<p>Kreipiasi į pedagogą vardu;</p> <p>Klausia pedagogo nuomonės, atsižvelgia į ją;</p> <p>Rodo simpatiją, prierašumą pedagogui;</p> <p>Kalbasi su pedagogu apie savo jausmus, patiki jam savo paslaptis;</p> <p>Derasi su pedagogu dėl pasiūlytos veiklos, siūlo savo idėjas.</p>
Žino kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais	<p>Pasako, kokie pavojai gali kilti bendraujant su nepažįstamais žmonėmis;</p> <p>Vaidina situacijas, kuriose reikia rasti išeitį;</p> <p>Aptaria plakata, kuriame paaiškinta, kas gali padėti ištikus bėdai;</p> <p>Klausosi pasakų, eilėraščių, žiūri animacinius filmus apie įvairius pavojus;</p>
Turi bent vieną draugą, supranta, kas yra gerai, kas blogai	<p>Pasako savo darželio, kiemo draugų vardus;</p> <p>Apibūdina savo draugų išvaizdą;</p> <p>Pasako, kaip reikia elgtis, kad turėtum draugų;</p> <p>Pasako kaip galima susidraugauti;</p> <p>Pasako kaip galima susitaikyti susipykus;</p> <p>Atsiprašo;</p> <p>Žaidžia vardų žaidimus.</p>

<p>Palankiai bendrauja su visais, supranta savo žodžių ir veiksmyų pasekmes draugystei</p>	<p>Apibūdina kito vaiko asmenines savybes; Apibūdina netinkamai pasielgusio vaiko ketinimus; Pasako netinkamo elgesio pasekmes; Klausosi pasakų, žiūri animacinius filmus apie draugystę; Priima, žaidžia su kitaip atrodančiais, besielgiančiais, specialiųjų poreikių vaikais; Dalyvaudamas išvykose, šventėse bendrauja su kitų vaikų šeimos nariais, nepažįstamais vaikais; Pakviečia žaisti; Sako komplimentus; Saugo paslaptis.</p>
<p>Plėtoja paties pasirinktą veiklą kitą dieną, kelias dienas</p>	<p>Žaidžia siužetinius vaidmeninius žaidimus, kurie tęsiasi kelias dienas; Konstruoja, piešia tą patį objektą, papildo naujomis detalėmis, perstato, keičia išvaizdą; Iš kartoninių plytų pasistato pilį, kurioje žaidžia kelias dienas, savaitę.</p>
<p>Ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą, siūlo kitiems įsitraukti į jo pasiūlytą veiklą</p>	<p>Mėgina, tyrinėja, kūrybiškai įgyvendina pedagogo pasiūlytas idėjas; Stebi suaugusius, jų veiksmus, klausydamas paaiškinimo, išbando naujus veikimo bei elgesio būdus, juos perima, kūrybiškai pritaiko; Siūlo savo idėjas, inicijuoja veiklą.</p>
<p>Savarankiškai bando įveikti kliūtis, nepasisekus kreipiasi į bendraamžius ir tik po to į suaugusįjį</p>	<p>Pats randa išeitį iš įvairių žaidybinių situacijų; Dažnai išsprendžia konfliktą, susitaria be suaugusiojo pagalbos; Bando naujus veiklos būdus; Pasiūlo ir priima bendraamžių pagalbą; Paprašo pagalbos.</p>
<p>Ugdymo (si) aplinka ir priemonės</p>	<p>Popierinės kortelės vardui; Lietuvos žemėlapis; Lietuvos Respublikos vėliava (maža); Lietuvos Respublikos herbas; gimtojo miesto herbas; gaublys; saugaus elgesio kortelės, knygelės, paveikslėliai, dėlionės, stalo žaidimai, nuotaikų kortelės; muzikos įrašai; socialinio turinio knygelės, žurnalai; poelgio-pasekmės kortelės, žaislai, skirti žaidimui poromis (šaškės, domino); konstruktoriai; animaciniai filmai.</p>

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

sietina su smalsiu, aktyviu aplinkos tyrinėjimu, žinių ir patirties įgijimu ir pritaikymu tolesniam pažinimui ir mokymuisi, problemų sprendimu.

Esminės nuostatos:

didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais,
domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando samprotauja,
nori pažinti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja,
nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičius ir skaičiavimus,
nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius,
domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms,
nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams sunkumams įveikti.

Siektinos vertybinės nuostatos, gebėjimai, pasiekimai	Vaiko veiksenos
Ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas	Ieško informacijos knygose, enciklopedijose; Klausinėja, domisi, prašo papasakoti; Pavadina, aiškina, apibūdina daiktus, reiškinius, patirtus įspūdžius ir išgyvenimus; Užduoda klausimus, skatinančius tyrinėjimą (kodėl vienas daiktas plaukia, o kitas skęsta).
Kalba apie tai, ko norėtų išmokti	Domisi profesijomis, įvardina, kuo norėtų būti užaugęs; Įvardina ką gali padaryti pats ir ko norėtų išmokti.
Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose	Ieško informacijos knygose apie gamtą, žmonių pasaulį, technikos ir technologijos stebuklus; Žiūrinėja paveikslus, nuotraukas, pavadinimus po jais; Klausosi informacinių tekstų, aiškinasi, kur ir kaip gyvena žmonės, augalai, gyvūnai, kaip prisitaiko prie gamtos sąlygų.
Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė; ieško tinkamų	Susidūręs su problema, bando spręsti ją pats, pritaiko įvairius sprendimo būdus; Žino kurią problemą gali įveikti pats ar su bendraamžių pagalba, o kada -

<p>mų sprendimų, tariasi su kitais, atsižvelgia į jų nuomonę</p>	<p>kreiptis pagalbos į suaugusįjį; Tariasi, aiškinasi, reiškia ir gina savo nuomonę; Ieško sprendimų pagal pateiktas užduotis, bando modeliuoti situaciją pagal pateiktą auklėtojos užduotį arba pavyzdį.</p>
<p>Siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų</p>	<p>Žaisdamas, veikdamas vienas su kitu, bendraudamas su įvairiais žmonėmis mokosi padėti vienas kitam; Pasako, kad veikia įvairių paslaugų tarnybos: gydytojai padeda susirgus; vairuotojai veža žmones; gaisrininkai, policininkai užtikrina saugumą; darželio auklėtojos rūpinasi vaikais ir kt.; Žaidžia siužetinius žaidimus, stalo, kortelių žaidimus, žiūri ir komentuoja plakatus apie pagalbą vienas kitam.</p>
<p>Domisi aplinka (augalais, gyvūnais), atlieka paprastus bandymus</p>	<p>Artimiausioje aplinkoje stebi augalus; Vardija, ko reikia augalams, kad jie augtų: drėgmės, saulės, priežiūros; Sodina, prižiūri, stebi augalo augimą; Pasakoja, kurie augalai teikia naudą, gydo; Pasakoja kaip gyvūnai susiranda maisto, kokiuose namuose gyvena; Stebi, tyrinėja ir eksperimentuoja su augalais ir jų dalimis; Naudoja tam tikras augalų dalis (daržoves, vaisius, lapus) maistui ir pasako, kokios augalų dalys naudojamos žmonių buityje; Pastebi augalus, gyvūnus liaudies meno kūrinuose; Grožisi aplinką puošiančiais augalais</p>
<p>Domisi praeitimi, istorija, kitomis šalimis</p>	<p>Klausosi pasakų, eilių, dainų, padavimų, sakmių, mįslių, priežodžių, greitakalbių; Žino, kad žmonės pasaulyje kalba įvairiomis kalbomis; Žiūrinėja tėvų, senelių, prosenelių nuotraukas; Žiūri animacinius filmus apie praeitį, senovę, kitas šalis, papročius; Domisi Lietuvos ir pasaulio istorija: varto knygeles, enciklopedijas, žiūri foto nuotraukas ir vaizdo įrašus; Domisi, atpažįsta, atkartoja, prisimena girdėtą informaciją iš gimtojo miesto istorijos.</p>
<p>Tyrinėjimams pasitelkia įrankius ir kitas priemones</p>	<p>Naudojasi žiūronais, magnetais, spyruoklėmis, veidrodžiais, didinamaisiais stiklais ir pan.; Pasako kam skirtas termometras; Lauke kasa, kapsto, tyrinėja tai, kas yra ant žemės, po žeme;</p>

	<p>Grupėje ant palangės augina augalus, stebi jų keitimąsi, laisto, prižiūri;</p> <p>Pasaulio pažinimui naudoja regą, klausą, uoslę, liežuvį, lytėjimą;</p> <p>Eksperimentuoja ir stebi savo veiksmų rezultatus: prideda, pamatuoja, deda į įdubimą, išpjovą;</p> <p>Ketinumui, sumanymui įgyvendinti spaudžia mygtukus, rankenas, atkabina kabliukus, bando segioti sagas, ką nors išvynioti, suvynioti, išpakuoti;</p> <p>Veikia su vaikiško dydžio namų apyvokos ir sodo tvarkymo įrankiais;</p> <p>Stebėjimų rezultatus ženklina ant įvairių priemonių: ūgio matuoklės, augalo aukštį ant popieriaus juostelės, vandens kiekį - lipduku ant indo šono.</p>
<p>Aiškinasi, kuo yra panašus su savo artimaisiais, kuo skiriasi nuo jų</p>	<p>Natūraliai domisi savimi ir kitais žmonėmis: jų panašumais, skirtumais, išvaizda, jausmais, mintimis, darbais ir kūryba, gyvenimo būdu;</p> <p>Įvardina, į kurį iš savo artimųjų yra panašus, kuo panašus;</p> <p>Piešia šeimos narius, juos vaidina;</p> <p>Tyrinėja, aiškina, svarsto ir bando suprasti, kad šeimos paprastai skiriasi: jos įvairaus dydžio, susideda iš skirtingo skaičiaus narių.</p>
<p>Palygina daiktus, medžiagas, atsižvelgdamas į savybes, juos grupuoja ir klasifikuoja</p>	<p>Vartoja apibendrinančius žodžius: žaislai, avalynė, baldai, drabužiai, indai, maistas ir kt.;</p> <p>Pasako daikto paskirtį, paaiškina jo struktūrą, elementus;</p> <p>Naudoja daiktus pagal paskirtį, žino, iš kokios medžiagos jie pagaminti;</p> <p>Pasako kelis požymius, kuriais daiktai skiriasi;</p> <p>Sustato daiktus mažėjančia/didėjančia tvarka;</p> <p>Veikia su pažinimą skatinančiomis priemonėmis, medžiagomis, žaislais (formelės ir lenta su atitinkamų formų išpjovomis, žaislai su viena į kitą dedamomis dalimis ir kt.).</p>
<p>Žino tėvų profesijas, įvardija giminaičius</p>	<p>Pasako, kuo dirba vaiko tėvai, seneliai;</p> <p>Domisi paslaugų tarnybomis;</p> <p>Žaidžia liginę, mokyklą, parduotuvę ir pan.;</p> <p>Žaidžia stalo žaidimus, loto, kortelių žaidimus apie profesijas;</p> <p>Apibūdina profesijas, su kuriomis susiduria savo aplinkoje;</p> <p>Išvykų metu susipažįsta su įvairiomis profesijomis: parduotuvėje, bibliotekoje, gaisrinėje.</p>
<p>Žino savo namų adresą, šalį, sostinės pavadinimą</p>	<p>Dalyvaudamas išvykose, vartydamas knygeles, klausydamasis pokalbių sužino apie tai, kad turi gimtinę, Tėvynę;</p> <p>Pasako savo miesto pavadinimą, gatvę, kurioje gyvena;</p>

	Pasako sostinės pavadinimą, piešia žinomus sostinės objektus.
Skiria ir pavadina profesijas, techniką	Žaidžia liginę, mokyklą, parduotuvę ir pan.; Žaidžia stalo žaidimus, loto, kortelių žaidimus apie profesijas; Apibūdina profesijas, su kuriomis susiduria savo aplinkoje; Suaugusiems prižiūrint atsargiai ir saugiai žaidžia su mechaniniais žaislais; Žaidžia su mobiliais telefonais, kompiuteriais; Moka naudotis magnetofonu ar grotuvu.
Žino tradicines šventes	Pasakoja, kokias šventes jie švenčia namie su šeima; Švenčia įvairias tradicines šventes darželyje; Gamina įvairius papuošimus, simbolius priklausomai nuo šventės (Velykoms, Kalėdoms, Užgavėnėms, Kaziuko mugei, Vasario 16-ajai ir kt.); Pasako, koku metų laiku vyksta šventė.
Skiria naminius ir laukinius gyvūnus	Stebi laukinių ir naminių gyvūnų elgseną; Domisi ūkininko sodyboje gyvenančiais gyvūnais, mieste gyvenančiais gyvūnais; Pasako, kuo gyvūnai panašūs ar skiriasi; Klausosi pasakų, eilių apie gyvūnus, jų būdą, savybes; Mėgdžioja gyvūnų judesius, garsus; Pasako, kuo gyvūnai naudingi, kurie gali būti pavojingi; Nori prižiūrėti gyvūnus, jaučia už juos atsakomybę.
Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius	Kartu su auklėtoja aiškinasi apie Žemės planetą ir dangaus kūnus; Pasako, kad dieną šviečia Saulė, o naktį Mėnulis; Įvardina kam reikalinga Saulės šviesa ir šilumą, kokia jos įtaka žmonėms, gyvūnams, augalams; Pasako kaip dangaus kūnai veikia aplinką: saulės šviesa reikalinga gyvybei, žvaigždės ir mėnulis praskaidrina nakties tamsą; Piešia, lipdo, aplikuoja įvairius dangaus kūnus, jų išsidėstymą; Apžiūrinėja gaublį ir stengiasi suprasti, kad žemė yra apvali.
Pradedą jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos	Pastebi įvairius pėdsakus gamtoje, pasako kieno jie: ratų, šuns, žmogaus ir kt.; Domisi savo namais, sodyba, kaimu, gatve, kurioje gyvena; Rūpinasi augintiniais; rūpinasi žiemojančiais paukšteliais; Žino, kad nyskantys augalai ir gyvūnai surašyti „Raudonojoje knygoje“.
Mokosi rūšiuoti atliekas	Pasako pagrindinius atliekų rūšiavimo principus, pasako, kodėl reikia rū-

	<p>šiuoti atliekas;</p> <p>Žino ir apibūdina, kur dedamos atliekos;</p> <p>Iš buitinių atliekų gamina įvairius papuošimus, dekoracijas, žaislus ir kt.</p>
Susieja daiktų kiekį su skaičiumi	<p>Žaidžia stalo žaidimus, kuriuose naudojamas kauliukas (gali pastumti bokštelį per tiek langelių, kiek išriedėjo taškų);</p> <p>Žaidžia domino, kortelių žaidimus, atlieka pratybas, kur nupieštus daiktus turi susieti su skaičiumi.</p>
Skaičiuoja bent iki 10	<p>Skaičiuoja daiktus, metus, žmones;</p> <p>Vartoja kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras);</p> <p>Atsako į klausimus „kiek iš viso“, „kelintas“;</p> <p>Nustato skaičiaus „kaimyną“;</p> <p>Skaičiuoja, pasako kelintas eilėje.</p>
Supranta ir vartoja sąvokas <i>daugiau/mažiau, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis</i>	<p>Dalina daiktus, saldumynus, vaisius ir pan. į kelias dalis;</p> <p>Pasako, ar daiktai padalinti po lygiai, po daugiau/mažiau;</p> <p>Žaidžia parduotuvę, kur „sveria“, parduoda, atiduoda grąžą.</p>
Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas	<p>Pasako, iš kokių elementų susideda raštas;</p> <p>Piešia, margina, spalvina velykinius kiaušinius, pirštines;</p> <p>Piešiniuose vaizduoja įvairių dydžių žmones, gyvūnus, daiktus;</p> <p>Randa kitą tokį patį atviruką su dailės kūrinio reprodukcija, fotografija.</p>
Skiria plokštumos ir erdvės figūras	<p>Stebi aplinkos daiktų formas;</p> <p>Savo darbeliuose formoms pavaizduoti panaudoja įvairius daiktus;</p> <p>Pasako, kokie daiktai rieda, kurie nerieda;</p> <p>Atkreipia dėmesį į atspaudus smėlyje, sniege, žemėje, jų formą, dydį;</p> <p>Iš įvairių formų popieriaus lapų lanksto lankstinius, piešdamas, tapydamas, aplikuodamas naudoja pažįstamas formas.</p>
Grupuoja, klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą, spalvą	<p>Lygindamas, tyrinėdamas, rūšiuodamas, vertina daiktų dydį;</p> <p>Daiktus lygina uždedamas vieną ant kito, vieną prie kito;</p> <p>Skiria dėmesį daiktų formai, lanksto formas iš popieriaus, piešia, lipdo jas;</p> <p>Dėlioja figūras, daiktus nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai;</p> <p>Atrenka parodytos formos, spalvos, dydžio žaislus, daiktus;</p> <p>Lygina daiktų formą uždėjimo, pridėjimo ir atrankos būdu;</p>

	Taisyklingai sudeda paveikslėlių sekas iš 4 ir daugiau dalių.
Matuoja atstumą, ilgį, tūrį, masę nevertodamas sąvokų	Žaidžia su smėliu, vandeniu, keičia indų formą; Rankose laikydamas daiktus nustato, kuris sunkesnis, lengvesnis; Matuoja daiktų dydį, storį, ilgį panaudodamas pėdą, saują, pirštą; Matuoja skystas ir birias medžiagas įvairios formos indais.
Apibūdina kitų daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų atžvilgiu	Lygina daiktų padėtį erdvėje savo bei kito atžvilgiu; Skiria kairę ir dešinę savo puses, kūno priekį, užpakalį; Įvardina kairę, dešinę puses; Žaisdamas, pasakodamas, judėdamas vartoja sąvokas: „ant“, „už“, „po“, „šalia“; Orientuojasi popieriaus lape piešdamas; Pasako į kurią pusę nuvažiavo mašina, kur yra daiktas.
Pradedą suvokti metų laikų, laiko tėkmę ir trukmę	Stebi gamtos spalvas, jų kaitą priklausomai nuo metų laiko, skiria metų laiką pagal pokyčius gamtoje; Žino ir apibūdina įvairius gamtos reiškinius (potvynį, žemės drebėjimą, vaivorykštę ir pan.); Stebi ir lygina savaitės orus, juos žymi gamtos kalendoriuje; Apibūdina aprangą, avalynę, reikalingą žmogui kiekvienam metų laikui; Piešiniuose vaizduoja metų laikus; Vartoja sąvokas „šiandien“, „vakar“, „rytoj“; pasako, ką veikė šiandien, vakar, ką veiks rytoj; Pasako paros dalis ir įvardina žmonių veiksenas (naktį - miega, rytą - keliasi).
Ugdymo (si) aplinka ir priemonės	Vandenį geriantis popierius, vaškas, parafinas; žvakės; rašomoji lenta; lentynėlės, spintelės, dėžės, krepšiai žaislams, medžiagoms ir priemonėms; informaciniai leidiniai (knygos, plakatai, enciklopedijos, stalo žaidimai ir kt.); gyvūnų, augalų, gamtovaizdžių ir gamtos paminklų nuotraukos; skaičių, formų, dydžių, spalvų kortelės; priešingybių, priežasties-pasekmės, nuoseklumo, dalies ir visumos paveikslėliai, kortelės; smėlis, akmenukai, vanduo, gamtinė medžiaga; indai ir priemonės eksperimentavimui (mėgintuvėliai, piltuvėliai, matuokliai, pipetės, kempinės, vandenį sugeriančios medžiagos, indai bei priemonės žaidimui su vandeniu, muilo burbulai, žaislinės plunksnos ir kt.); laikrodis, kompasas, termometrai (vandens, oro, kūno šilumos), įvairios ilgio matavimo priemonės, skaičiavimo pagaliukai, skai-

	<p>čiuotuvai, specialios didaktinės skaičiavimo priemonės; erdvinės ir plokštuminės geometrinės figūros; pinigų pavyzdžiai; žaislai tapatinimui, grupavimui, rūšiavimui, serijų dėliojimui; išardomieji ir sudedamieji žaislai, daiktų modeliai; flanelinė lenta, puodeliai, gėlių žemė; žmonių buitės, profesijų atributai: įrankiai, rakandai (sodo įrankiai, namų tvarkymo priemonės.); tikra buitinė technika: radijo aparatai, fotoaparatai, telefonai, žibintuvėliai; techniniai žaislai (žybsintys, pypsintys; prisukami, inerciniai, elektriniai, t. y. su elementais); galvosūkių, labirintai; gamtos garsų įrašai, filmuota medžiaga; magnetai ir pan.</p>
--	--

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

sietina su noru ir gebėjimu suprasti kitus, išreikšti save, būti suprastam; ieškoti informacijos, ją dalintis panaudoti; suprasti rašytinius šaltinius ir taip turtinti savo patirtį.

Esminės nuostatos:

nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba, domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Siektinos vertybinės nuostatos, gebėjimai, pasiekimai	Vaiko veiksenos
Klausosi įrašų, tekstų bendrine kalba ir tarme	<p>Klausosi sekamų pasakų, sakmių, padavimų, skaitomų pažintinės literatūros kūrinių;</p> <p>Nuolat klausosi lietuvių liaudies kūrinių, dainų, žaidimų, garsiažodžių, patarlių, priežodžių, greitakalbių intuityviai perimdami etninę lietuvių kalbos reikšmių ir prasmių paveldą;</p> <p>Žaidžia įvairius kalbinius, lietuvių liaudies žaidimus bei ratelius, klausosi pedagogo kalbos;</p> <p>Klausosi tautosakos kūrinių, pastebi juose tarmiškus žodžius, bando juos atkartoti.</p>
Skiria žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę	<p>Nujaučia žodžių sąsajas sakinyje, jų darybos, kaitymo dėsnius;</p> <p>Žaidžia žodžių žaidimus;</p> <p>Kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių besirimuojančių žodžių.</p>
Išgirsta pirmą, paskutinį	<p>Įvairios žaidybinės veiklos metu žaidžia garsais;</p>

ir žodžio viduryje esančius garsus	Nusako pirmą ir paskutinį garsą žodžiuose; Klauso greitakalbių, gamtos garsų pamėgdžiojimo.
Seka ir suvokia knygelės, pasakojimo, pokalbio eigą	Klausosi pokalbių, pasakojimų, sekimo, deklamavimo, skaitymo, „gyvos“ muzikos (lopšinių, žaidimų ir kt.), įrašų; Klausinėja ką reiškia nežinomi žodžiai; Nusako klausomo kūrinio veiksmo vietą, laiką, eigą, apibūdina veikėjus.
Kalba natūraliai atliepdamas bendravimo situaciją, vartodamas vaizdingus žodžius	Užmezga kontaktą, pasiūlo ką nors daryti (žaisti, piešti, dirbti) kartu vienam ar keliems bendraamžiams; Paprašo informacijos, dalijasi su kitais turima informacija; Diskutuoja įvairiomis temomis; Pratinasi išgirsti pedagogo ar draugų siūlymus, pastabas, paskatinimus, į juos reaguoti; Kalbasi apie bendravimo, elgesio taisykles; Žaidžia stalo žaidimus, apžiūrinėja, aptaria žaislus ir kitus daiktus; Tyli, kai kalba grupės draugas ar pedagogas, paiso grupėje sukurtų kito klausymo taisyklių; Pakartoja, pasako kitaip, jei jo nesupranta; S Atsako į pateiktus klausimus; Tikslingai nusako daiktus, jų ypatybes ir skaičių įvardžiais ir skaitvardžiais; vartoja būdvardžių laipsnius, būseną nusakančius veiksmažodžius ir jaustukus.
Garsiai svarsto planuojamos veiklos eigą	Pasakoja, ką ruošiasi daryti, koks bus rezultatas; Kalba apie tai, ką norėtų veikti, matyti, išgirsti; Fantazuoja, apibūdina, nuotaikingai reiškia mintis; Pasakoja apie savo ir kitų veiklą.
Klausinėja apie matytą, girdėtą, sugalvotą, pajautą	Klausinėja suaugusįjį apie daiktus, reiškinius, jų savybes; medžiagas, įvykius, būsenas; apie sudėtingus reiškinius, priežastinius ryšius; Kartu su kitais kelia elementarias hipotezes.
Pasakoja, kalba apie savo patirtį, norus, svajones, problemas	Kuo nors pasidžiaugia su pažįstamais, mažai pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis; Ką nors praneša, papasakoja didelei vaikų grupei; Kalba apie tyrinėjant pastebėtas daiktų savybes; aiškina, pasakoja ką pats žino; Bendraamžiams išdėsto kilusias problemas;

	<p>Kalba apie savo išgyvenimus namuose, grupėje, kelionėje;</p> <p>Kalba ką mato, girdi, veikia;</p> <p>Kalbasi su bendraamžiais, pedagogais, pasakoja patirtus įspūdžius, nutikimus;</p> <p>Kalbasi telefonu, „rašo“ laiškus.</p>
<p>Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas</p>	<p>Pasakoja žiūrėdamas į paveikslėlius;</p> <p>Padedant pedagogui atpasakoja pasaką;</p> <p>Seka savo sukurtas pasakas;</p> <p>Sukuria paveikslams pavadinimus;</p> <p>Turi mėgstamų kūrinių, žurnaliukų, TV laidų, herojų.</p>
<p>Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, deklamuoja</p>	<p>Mokosi eilėraščių, dainelių, klausosi lietuvių liaudies ir kitos muzikos;</p> <p>Seka girdėtas pasakas, kuria savo; keičia pasakos pabaigą, pradžia, įvykių seką, įveda naujus veikėjus, juos keičia ir kt.;</p> <p>Kuria istorijas, skaičiuotes, eilėraščius, garsų pamėgdžiojimus, greitakalbes, žaidimus;</p> <p>Skaito knygelių, žurnalų, laikraščių iliustracijas.</p>
<p>Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją</p>	<p>Dalyvauja teatrinėje veikloje, darželyje vykstančiose šventėse;</p> <p>Žaidžia teatrą, mėgdžioja pasakų herojus;</p> <p>Reguliuoja savo kalbos garsumą;</p> <p>Atkreipia dėmesį į kalbos intonacijas, jų įvairumą, kalbos tempą, pauzes tarp žodžių, kalbos garsumą.</p>
<p>Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais</p>	<p>Pasirenka knygą, varto, žiūrinėja knygas, periodinius leidinius;</p> <p>Atsineša mėgstamą knygą ir apie ją pasakoja kitiems;</p> <p>Iliustruoja knygas, rengia piešinių parodas;</p> <p>Padedamas suaugusiųjų, taiso apiplyšusias knygas, jas aplenkia, steigia grupės bibliotekėlę.</p>
<p>Pradedą suprasti ryšį tarp knygos teksto ir asmeninės patirties</p>	<p>Savo patirtus įspūdžius reiškia piešiniais, ženklais, judesiais;</p> <p>Žaidžia, imituoja, pasakoja įvardinant matomų žmonių, daiktų, reiškinių, vietovių, augalų, gyvulių pavadinimus;</p> <p>Atskiria išmonę nuo realybės.</p>
<p>Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį</p>	<p>Mokosi taisyklingai ir aiškiai tarti gimtosios kalbos žodžius;</p> <p>Žaidžia žodžiais ir kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių.</p>

Žino keliolika abėcėlės raidžių	Rodo ir įvardija raides; Rašo savo vardą, tėvų vardų pirmąsias raides; Dėlioja paveikslėlius su užrašytais raidėmis; Manipuliuoja įvairios medžiagos raidėmis.
Pradedą skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis	Pastebi ir įvardina vaizdų, ženklų, garsų skirtumus; Imituoja įvairius garsus (gyvūnų, paukščių balsus, vėjo ūžesį, griaustinio dundėjimą, lietaus teškėjimą ir t.t.); Žaidžia artikuliacijos, balso lavinimo, kvėpavimo žaidimus.
Supranta rašymo tikslus	Žymi daiktus kortelėmis su užrašytu vardu; Kalba, pasakoja, deklamuoja, suprasdamas, kad visa tai užrašoma ženklais; Keiverzoja, piešia, rašo raides žodžius; Lankosi bibliotekoje, knygyne, spaustuvėje; Kuria knygeles, grupės laikraštį, lankstinuką, dienoraštį, skelbimus, kvietimus, sveikinimo atvirukus, žemėlapius, kalendorius, grupės taisykles, dienotvarkę, valgiaraštį, receptus.
Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje esančius žodžius	Dailina, spalvina korteles su užrašytais žodžiais, vardais; Štampuoja savo vardą; „Rašo“ knygeles; Kuria iš paveikslėlių grupės knygeles, jas pavadina; Kopijuoja savo vardo raides, jas atpažįsta ir parodo knygoje; Rašo laišką draugui iš viršaus į apačią, iš kairės į dešinę.
Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją	Piešia didžiąsias raides, skaitvardžius; Piešia ornamentus, spalvina, karpą, lipdo tekstą; Rašo molyje, smėlyje, ant stiklo, lentoje ir kitur; Atvaizduoja ir žymi daiktus simboliais, schemomis; Kuria gyvenamųjų namų, gatvių planus, schemas, žemėlapius.
Kompiuteriu rašo raides, žodžius	Susipažįsta su kompiuteriu, naudojimosi juo galimybėmis, sudedamosiomis dalimis: klaviatūra, monitoriumi, pele; Stebi, kaip rašo, spausdina ar renka tekstą kompiuteriu suaugusieji; Mėgina pamėgdžioti „rašo“ tekstą; Kompiuteriu parašo savo vardą.
Ugdymo (si) aplinka ir priemonės	Knygos vaikams (knygelės, žurnalai, vaikiškos enciklopedijos, dailės albumai ir kt.);raidynai; žodžių kortelės, juostelės; stalo žaidimai su raidė-

	mis, užrašais skirti kalbai ugdyti; kubeliai, automobiliai ir kt. su užrašais; pasakų, muzikos įrašai (kompaktiniai diskai, garso kasetės) ir kt.; žaislinės knygelės vaikams (su iškirptais langeliais, perspektyviniu vaizdu, turinčios vaizdo ir garso efektų); pasakų veikėjų siluetai, figūrėlės; skirtukai, žymekliai knygos, kompiuteris.
--	--

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

sietina su šiomis ugdymo (si) sritimis: fiziniu aktyvumu bei kasdieniais gyvenimo įgūdžiais.

Esminės nuostatos:

noriai, džiaugsmingai juda,
 noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius,
 saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Siektinos vertybinės nuostatos, gebėjimai, pasiekimai	Vaiko veiksenos
Eina ratu, poroje, prasilenkiant, gyvatėle, atbulomis, šonu	<p>Vaikšto tiesiai nedidelėmis grupelėmis, visa grupe;</p> <p>Vaikšto vorele salės pakraščiais pagal daiktinius orientyrus, keičiant vedėjus;</p> <p>Vaikšto poromis, susikabinus rankomis, keičiant kryptį;</p> <p>Vaikšto tarp dviejų nubrėžtų linijų (25-30 cm) jų neužminant;</p> <p>Vaikšto dideliu ratu, susikabinus rankomis;</p> <p>Vaikšto tarp išdėstytų daiktų;</p> <p>Vaikšto ant žemės padėta lenta (15-20 cm.);</p> <p>Vaikšto nuožulnia lenta;</p> <p>Vaikšto vorele pirštų galais, kulnimis, aukštai keliant kelius;</p> <p>Vaikšto peržengiant per daiktus, gulinčius ant žemės (lazdas, kaladėles, kėglius);</p> <p>Vaikšto suoloeliu, stora virve, lazda, plokščiu lanku padėtu ant grindų, tiesiai ir šonu (pristatomu žingsniu);</p> <p>Vaikšto dviese, trise, vorele įvairiai susikabinus rankomis, keičiant tempą, darant posūkius;</p> <p>Išsisklaidžius po signalo ieško savo vietos voroje; sustoja įvairiais rikiuo-</p>

	<p>tės būdais (poromis, ratu, keliais ratais, voromis, eile);</p> <p>Vaikšto horizontaliu, nuožulniu buomu, atlikdami įvairius judesius rankomis ir kojomis;</p> <p>Vaikšto su gimnastikos lazda už nugaros sulenktomis per alkūnes rankomis;</p> <p>Vaikšto suoleliu pernešant įvairius daiktus; ties viduriu parsilenkiant su draugu;</p> <p>Vaikšto keturpėsčias pralįsdamas pro virvutę, pro lanką, lentą;</p> <p>Laipioja aukštyn ir žemyn pristatomuoju žingsniu.</p>
Bėga pristatomu ir pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius	<p>Bėga tiesiai nedidelėmis grupelėmis, visa grupe;</p> <p>Bėga vorele salės pakraščiais pagal daiktinius orientyrus, keičiant vedėjus; keičiant kryptį;</p> <p>Bėga tarp dviejų nubrėžtų linijų (25-30 cm) jų neužminant;</p> <p>Bėga tarp išdėstytų daiktų;</p> <p>Bėga vorele įvairiai keičiant tempą, darant posūkius;</p> <p>Išsisklaidžius po signalo ieško savo vietos voroje; sustoja įvairiais rikiuotės būdais (poromis, ratu, keliais ratais, voromis, eile);</p> <p>Bėga išsiskleidžiant, gaudant ir išsisukinėjant; pabėga nuo gaudančiojo, paveja bėgantįjį;</p> <p>Bėga plačiu žingsniu, peržengiant kliūtis;</p> <p>Pagal signalą kaitalioja ėjimą su bėgimu.</p>
Šokinėja ant vienos kojos judant pirmyn, šoka į tolį, į aukštį	<p>Šokinėja siekdami daikto;</p> <p>Nušoka nuo paaukštinimo;</p> <p>Šokinėja per nedidelę kliūtį (virvutę, plokščią lentą);</p> <p>Šokinėja abiem kojom judėdami į priekį;</p> <p>Šokinėja per dvi linijas;</p> <p>Nušoka nuo paaukštinimo į lanką; šokinėja viena koja iš lanko į lanką;</p> <p>Šokinėja vietoje abiem kojom, ant vienos kojos, nuo kojos ant kojos po signalo pasisukdami nurodyta kryptimi, pritūpdami;</p> <p>Šokinėja iš vietos arba įsibėgėjus į aukštį, peršokdami kliūtį;</p> <p>Šokinėja pirmyn suspaudę tarp kojų kokį daiktą;</p> <p>Šokinėja per nejudančią virvutę einant ir bėgant;</p> <p>Šokinėja į tolį iš vietos, įsibėgėjus.</p>
Rankos ir pirštų jude-	Sulaiko paridentą kamuolį ir ridena jį atgal;

sius atlieka vikriau, greičiau, kruopščiau, tiksliau,	<p>Laisvai meta kamuolį į priekį ir bėga jo pagauti;</p> <p>Meta kamuolį į viršų ir jį sugauna;</p> <p>Meta kamuolį į žemę ir jį sugauna;</p> <p>Meta kamuolį kitam ir sugauna metamą atgal;</p> <p>Iš už galvos abiem rankom, per petį kaire, dešine ranka meta kamuolį į tolį;</p> <p>Meta smėlio maišelius į horizontalų taikinį dešine ir kaire ranka;</p> <p>Meta į tolį mažus kamuoliukus, kankorėžius, smėlio maišelius ir pan.;</p> <p>Meta sniego gniūžtes, kamuolį į judantį taikinį;</p> <p>Užsisėga, atsėga drabužius; varsto, kopijuoja, konstruoja, žaidžia su dėlionėmis.</p>
Tiksliau valdo pieštuką, žirkles	<p>Kerpa žirklėmis;</p> <p>Piešia, kopijuoja, apvedžioja linijas;</p> <p>Brėžia tiesias, pasvirusias linijas, kopijuoja spausdintines raides, ornamentus.</p>
Žaidžia komandoje, derina veiksmus	<p>Savarankiškai žaidžia ir organizuoja įvairius sportinius žaidimus;</p> <p>Dalyvauja estafetėse;</p> <p>Geranoriškai, garbingai ir nuotaikingai rungtyniauja ir lenktyniauja;</p> <p>Tariasi dėl bendros veiklos ir žaidimų, pasidalijimo žaislais bei sporto priemonėmis;</p> <p>Veikia drauge, suteikia pagalbą kitam ar jos paprašo, džiaugiasi bendrais pasiekimais fizinėje veikloje;</p> <p>Žaidžia komandinius žaidimus su taisyklėmis: kvadrata, krepšinį, futbolą, badmintoną ir kt.</p>
Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus	<p>Ridena kamuolį į vartus, taiko į daiktus (kėglius, kamuolius ir pan.);</p> <p>Meta kamuolį į žemę ir atmuša keletą kartų iš eilės;</p> <p>Eina ir bėga ridendamas, varydamas kamuolį vingiais tarp daiktų;</p> <p>Mėto kamuolį į horizontalų ir vertikalų taikinį dešine ir kaire ranka; Mėto kamuolį per kliūtis vienas kitam ir jį sugauna.</p>
Valgo tvarkingai	<p>Naudojasi stalo įrankiais (šaukštu, šakute);</p> <p>Naudojasi servetėle;</p> <p>Valgo neskubėdamas, gerai sukramto maistą;</p> <p>Mandagiai elgiasi ir bendrauja prie stalo.</p>
Žino, kad maistas reika-	<p>Pasakoja apie pagrindinius sveikatos požymius, klausosi kūrinėlių apie</p>

lingas, kad augtų, būtų sveikas	<p>sveikata, sveiką maistą;</p> <p>Varto enciklopedijas, patiekalų knygas, kuria plakatus, lankstinukus, knygeles, receptų knygas;</p> <p>Domisi organizmo funkcijomis, varto knygeles apie virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos ir kt. organizmo sistemas;</p> <p>Domisi patiekalo sudedamosiomis dalimis;</p> <p>Pjausto, sveria, dalina daržoves, vaisius ir kt. maisto produktus.</p>
Įvardija vieną kitą produktą, kurį valgyti sveika, kurį - ne	<p>Kalbasi apie maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir tuos, kurių reikėtų atsisakyti;</p> <p>Plauna vaisius, daržoves;</p> <p>Pratinasi valgyti daugiau daržovių, vaisių;</p> <p>Pratinasi nevalgyti nežinomo maisto;</p> <p>Stebi sveiko maisto piramidę ir susipažįsta su subalansuotos mitybos poveikiu sveikatai.</p>
Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą	<p>Budi grupėje;</p> <p>Susipažįsta su maisto gamavimo higiena ir stalo serviravimu.</p>
Savarankiškai rengiasi, aunasi	<p>Savarankiškai rengiasi;</p> <p>Užsisega sagas, užsitraukia užtrauktukus;</p> <p>Užsiriša batų raištelius;</p> <p>Tvarkingai susideda drabužius ir avalynę;</p> <p>Rūpinasi rūbų, avalynės švara.</p>
Suaugusiųjų padedamas renkasi drabužius ir avalynę pagal orą	<p>Rengiasi lengvai, kad drabužiai netrukdytų judėti;</p> <p>Diskutuoja apie drabužių paskirtį, jų naudojimą pagal metų laikus;</p> <p>Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia aprenki/nurenkti lėlę, meškiuką ar kitą žaislą, parinkti reikiamus drabužius;</p> <p>Piešia metų laikus ir pagal orą apsirengusius žmones.</p>
Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą	<p>Diskutuoja apie švaros ryšį su sveikata;</p> <p>Plauna rankas prieš valgi, parėjęs iš lauko, pasinaudojęs tualetu;</p> <p>Prausiasi, naudojasi muilu, rankšluosčiu; šukuojasi asmeninėmis šukomis;</p> <p>Po valgio skalauja burną vandeniu; valosi dantis;</p> <p>Naudojasi nosine čiudint, kosint, sergant sloga;</p> <p>Savarankiškai naudojasi tualetu.</p>
Priminus stengiasi vaikščioti, sėdėti tai-	<p>Pratinasi teisingai stovėti, sėdėti įvairios veiklos metu: žaisdamas, piešdamas, žiūrėdamas knygeles, televizorių ir kt.;</p>

syklingai	Basomis atlieka fizinius pratimus, vaikšto po žolę, smėlį, akmenis.
Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą	Pats susitvarko darbo vietą po įvairios veiklos; Susitvarko žaislu, padeda juos į tam skirtą vietą; Pavalgęs nusineša indus.
Stengiasi laikytis susitartų taisyklių	Kalba, diskutuoja apie saugų elgesį kieme, parke, gatvėje, prie vandens; Domisi, aiškinasi, kur kreiptis pagalbos nelaimės atveju; Įsimena pagalbos telefoną; Kalba, komentuoja kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis; pajutęs pavojų kviečia suaugusius; Žaidžia įvairius saugaus eismo žaidimus, atlieka didaktines užduotis; atpažįsta pagrindinius kelio ženklus.
Stebint suaugusiam saugiai naudojami pavojingais įrankiais	Atsargiai naudojami žirkklėmis, peiliu, klėjais ir kt.; Diskutuoja apie pavojingus sveikatai elektros prietaisus, rozetes, peilius, kitus aštrius daiktus; Neliečia vaistų, buitinės chemijos.
Ugdymo (si) aplinka ir priemonės	Higienos reikmenys, lankai, šokdynės, virvutės, kamuoliai, kėgliai, badmintonas; sūpuoklės, čiužiniai; priemonės estafetėms, kliūtims; audeklo atraižos, elastingas popierius, rupus žvyras, nugludinti akmenėliai; rogutės ir kt.; paveikslėliai, knygelės, dėlionės, loto augimo ir sveikatos temomis; vaikams pritaikyti indai ir stalo įrankiai, priemonės varstymui, segiojimui, raišiojimui; įvairios spynos, užraktai ir raktai; kabliukai; užsklandos; kamuoliai, skirti šokuoti, suptis; supamieji žaislai; riedantys žaislai (karučiai, automobiliai, traukiniai ir kt.) ir pan.

MENINĖ KOMPETENCIJA

sietina su estetiniu suvokimu, menine kūryba kaip raiškos priemone, laisve bei gebėjimu kurti ir išgyventi kūrybos džiaugsmą.

Esminės nuostatos:

- domisi, gėrisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla,
- jaučia meninės raiškos džiaugsmą,
- rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje,
- jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Siektinos vertybinės nuostatos, gebėjimai, pasiekimai	Vaiko veiksenos
Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio, dailės kūrinių siužetą, vaizduojamus įvykius, veikėjus, kilusią nuotaiką	Lankosi, stebi, pasakoja, apibūdina, vertina tai, ką matė parodoje, spektaklyje; Kuria, fantazuoja, seka juokų pasakas; Laisvai, spontaniškai reiškia savo įspūdžius, išgyvenimus; Reiškia, komentuoja, išsako vaidinimo sukeltus įspūdžius; Kalba su auklėtoja ir draugais dailės procese, taip pat apžiūrint dailės kūrinius; Kalba apie dailininkų, architektų kūrybą, vaikų darbus.
Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti	Vaidina-žaidžia trumpas sceneles pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius, pačių pasiūlytus siužetus; Parodo parengtas sceneles draugams, tėvams švenčių, koncertų metu; Vaidindami atskleidžia savo meninius gebėjimus: dainuoja, šoka, groja; Piešia, kuria įvairioms parodėlėms; Elgiasi pagal sceninio elgesio taisykles: išeina į sceną, nusilenkia, palaukia kol baigsis plojimai, padėkoja publikai.
Gėrasi ir grožisi savo menine kūryba	Aktyviai eksponuoja savo darbus, rodo kitiems; Įgarsina pasakodami, improvizuodami savo piešinį; Klausydamiesi muzikos stengiasi susikaupti, įsiklausyti; Aptaria savo ir kitų vaikų dailės darbus; Stebi aplinką ir patirtus įspūdžius vaizduoja piešiniuose, kūrybiniuose darbeliuose, pasakoja, komentuoja, pristato savo kūrinį.
Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius, pasako, kas jam gražu	Varto lietuvių liaudies meno albumus; Klausosi lietuvių liaudies dainų, tautosakos kūrinių; Dalyvauja grupės aplinkos puošime; Pasako kas jam gražu, kas patinka meno kūrinyje, aplinkoje, drabužiuose; Stebi, tyrinėja tautodailės ir profesionaliosios dailės kūrinius.
Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus	Domisi, tyrinėja, atranda, išgirsta natūralių (gamtos) ir žmogaus sukeltų garsų pasaulį; Raiškiai taria skaičiuotes, greitakalbes, paukščių pamėgdžiojimus; Tapo klausydamiesi muzikos ir ją atvaizduoja.
Pasako kūrinio nuotaiką,	Laisvai judėdamas improvizuoja, mokosi pajusti judėjimo kryptį, tempą,

tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos girdimus instrumentus	<p>ritmą, charakterį;</p> <p>Klausosi muzikos kūrinų, išreiškia, atliepia jų nuotaiką, emocijas;</p> <p>Klausosi aplinkos garsų, juos įvardina;</p> <p>Įvardina ryškiai išsiskiriantį instrumentą ir jį pavaizduoja;</p> <p>Žino terminus: kompozitorius, dainininkas, choristas.</p>
Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos vienbalses dainas	<p>Išbanda, atranda, naudoja balso galimybes, taisyklingai kvėpuoja, aiškiai artikuliuoja ir tiksliai intonuoja;</p> <p>Intonuoja įvairiu aukštumu kartodami patarles, medžiodami auklėtoją, drauge tęsia vieną toną;</p> <p>Dainavimą papildoma judesiais: imitaciniais, instrumentiniu bei „kūno garsų“ pritarimu, kurį gali sugalvoti patys.</p>
Eina ratelių, šoka šokius ratu, vienoje linijoje, su įvairiais žingsniais ir elementais	<p>Laisvai juda erdvėje, improvizuoja judesiais, jaučia judėjimo kryptį, tempą, ritmą, charakterį;</p> <p>Ritmingai atlieka elementarius judesius (šuoliukus, pritūpimus, sukinius);</p> <p>Šoka, žaidžia lietuvių liaudies žaidimus, ratelius ir šokius.</p>
Pitaria suaugusiojo grojimiui, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinį	<p>Klausosi, atlieka tautosakos kūrinius, liaudies dainas;</p> <p>Atliekamiems kūrinėliams pritaria švilpynėmis, molinukais, tamburinais, būgneliais, barškučiais ir kt.</p>
Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui, paveikslui	<p>Susipažįsta su liaudies instrumentais;</p> <p>Atlieka vokalinius pratimus dėl artikuliacijos, taisyklingos laikysenos ir kvėpavimo, dainavimo ritmo pajautimo;</p> <p>Parenka instrumentą kūrinėlio turiniui, veikėjui pavaizduoti;</p> <p>Sugalvoja ritmus žodeliams, skanduotėms, trumpiems eilėraštukams, plodami, trepsėdami ar grodami su ritminiais instrumentais;</p> <p>Padainuoja, paploja, pagroja įvairiais būdais savo ar draugo vardą.</p>
Šoka sudėtingesnius ratelius, įvairių žingsnių ir natūralių judesių šokius	<p>Sudaro paprasčiausias figūras: sustoja į ratelį, vorą, dviem eilėm, poromis;</p> <p>Šokdami rateliu gali keisti ratelio dydį, kryptį, atlikti dviejų dalių šokelius, žaidimus, su tekstais ir be jų;</p> <p>Juda zigzagais, sudaro ratelį savarankiškai.</p>
Šoka improvizuotai kurdamas septynių-aštuonių natūralių judesių seką	<p>Laisvai judėdamas improvizuoja, mokosi pajusti judėjimo kryptį, tempą, ritmą, charakterį;</p> <p>Improvizuodami laisvai perteikia skambančios muzikos nuotaiką, vaizduoja įvairių gyvūnų, personažų charakterį;</p>

	<p>Darniai sutartinai atlieka paprasčiausias figūras: pritūpia, pašoka, sukasi už parankių, didina-mažina ratelį;</p> <p>Sugalvoja judesių nesudėtingai dainelei;</p> <p>Melodiją išreiškia judesiu.</p>
<p>Kuria lėlių, dramos vaidinimus, improvizuoja trumpas frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia emocines būsenas</p>	<p>Improvizuoja trumpas sceneles be žodžių ir su žodžiais, pavieniui ir su draugais;</p> <p>Bendraudami vienas su kitu keičia balso intonaciją;</p> <p>Sveikinasi vienas su kitu, su žaisliukais;</p> <p>Žaidžia laisvai, spontaniškai, atkuria iš patirties išgyventus vaidmenis (gydytojas, pardavėja ir kt.</p>
<p>Detalesniais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius</p>	<p>Kuria, tyrinėja, fantazuoja, veikia su tapybos, grafikos bei įvairiomis dailės medžiagomis plokštumoje ir erdvėje;</p> <p>Kuria pačių išgyventą ir įsivaizduojamą pasaulį pačių pasirinkta ar auklėtojos siūloma technika;</p> <p>Lytėdami, regėdami pajunta tai, ką įsivaizduoja;</p> <p>Piešia, vaizduoja, fantazuoja, kuria išklausę žodinės kūrybos, peržiūrėję knygelių iliustracijas.</p>
<p>Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais)</p>	<p>Pratinasi užrašyti vardą ar pirmąją jo raidę;</p> <p>Piešiniuose naudoja regimos informacijos vaizdinius: raides, skaičius, rodykles;</p> <p>Plėšo, kerpa, klijuoja įvairias geometrines formas, dėlioja ornamentus, regimos informacijos ženklus;</p> <p>Naudoja horizontalias, vertikalias, pasvirusias linijas.</p>
<p>Skirtingiems sumanymams įgyvendinti pasirenka dailės priemones ir technikas, eksperimentuoja mišriomis technikomis</p>	<p>Kuria pačių išgyventą ir įsivaizduojamą pasaulį pačių pasirinkta ar auklėtojos siūloma technika;</p> <p>Atranda linijos, spalvos, formos, medžiagų struktūros ypatumus;</p> <p>Atranda formų, spalvų, reiškinių priešingybes;</p> <p>Braižo pagaliuku ant smėlio, sniego;</p> <p>Naudoja mišrią techniką: kreideles ir spalvotus pieštukus ar flomasterius;</p> <p>Plėšo, kerpa, klijuoja įvairias geometrines formas, dėlioja ornamentus, regimos informacijos ženklus;</p> <p>Konstruoja iš medinių, plastmasinių detalių.</p>

<p>Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų</p>	<p>Pratinasi naudoti, pažinti pagrindines spalvas veikloje: tapydami, aplikuodami, darydami atspaudus, konstruodami, žaisdami;</p> <p>Vardina, išreiškia metų laikų spalvas, jų nuotaiką spalvomis, simboliais;</p> <p>Tapo plačiu teptuku, pamirkytu vandenyje (be dažų) ant šaligatvio, tvoros ar kt.</p>
<p>Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, įsivaizduoja, fantazuoja</p>	<p>Stebi žmonių, gyvūnų, paukščių pėdsakus sniege, smėlyje, patys juos padaro;</p> <p>Naudoja įvairaus dydžio kartono dėžes žaidimams;</p> <p>Tapo maišydami spalvas ir nusako jų pavadinimus;</p> <p>Pro langą ar pasivaikščiojimų metu stebi gamtą, analizuoja jos objektus ir juos atvaizduoja;</p> <p>Kalbasi apie tai, kokiomis spalvomis vaizduoti.</p>
<p>Ieško naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, lengvai, greitai keičia, pritaiko, siekia savito rezultato</p>	<p>Eksperimentuodami su įvairiomis priemonėmis ir medžiagomis atranda įvairias linijas, dėmes, jų derinius;</p> <p>Pastebi, atranda, išbando reikšdami savo sugebėjimus su įvairaus šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriumi (laikraščiai, servetėlės, tapetai, folijos ir kt.);</p> <p>Piešia, lanksto, klijuoja įvairias plokščias ir pusiau plokščias formas;</p> <p>Išbando įvairias priemones, kuriomis galima štampuoti: pagaliukai, trintukai, kamšteliai iš bulvės, morkos, burokėlio;</p> <p>Kuria paveikslėlį iš spalvoto plastilino ant kartono;</p> <p>Kuria iš gamtinių medžiagų;</p> <p>Tapo darbelius neatkeliant rankos, vienu užsimojimu, vaizduojančius spiralę, siūlų kamuolį;</p> <p>Daro koliažus, tapo portretus, gamina kaukes.</p>
<p>Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti</p>	<p>Eksperimentuoja su didelių matmenų medžiagomis ant didelių popieriaus lapų;</p> <p>Eksperimentuoja su įvairiomis grafikos priemonėmis ir medžiagomis;</p> <p>Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso, šlapio) įvairaus formato, įvairaus dydžio popieriaus pirštu, teptuku, guašo dažais ar akvarele;</p> <p>Laisvai eksperimentuoja naudodamas skirtingas spalvas, formas;</p> <p>Laisvai eksperimentuoja su įvairiomis tūrinėmis medžiagomis: moliu, plastilinu, drėgnu smėliu, sniegu.</p>

Ugdymo (si) aplinka ir priemonės	Priemonės tapymui, piešimui, lipdymui, kūrybiniams darbams (įvairūs dažai: guašas, akvarelė, kreidelės, pastelė; klijai; balta ir spalvota kreida; pilki ir spalvoti pieštukai; įvairaus dydžio, pločio, storio teptukai; žirklys, kanceliariniai peiliukai, pagaliukai ir kt.); priemonės darbo vietai uždengti; apranga darbui su dažais; širmelė ir kita įranga teatrui; pirštukų lėlės, lėlės marionetės, lėlės ant lazdelių ir kt.; apranga ir vaidybos atributika vaikams (skraistės, skrybėlės, bižuterija, karūnos ir kt.); savos gamybos muzikos instrumentai); garso grotuvas, būtiniausi įrašai (populiari, klasikinė, liaudies, vaikų ir kt. muzika); muzikos ženklų rinkiniai muzikos raštui (penklinių, natų, pauzių ženklai) ir kt.; priemonės tapymui, grafiniams, taikomosios dailės darbams (kempinės, voleliai; tušas, plunksna; adatos, vašelis, siūlai); štampos, antspaudavimo priemonės, formelės.
---	---

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Ugdymo pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos rinkimas ir jos panaudojimas, nustatant vaikų daromą pažangą, koreguojant, tobulinant pedagogo darbo būdus ir metodus. Nuolatinis ir sistemingas vertinimas padeda auklėtojai išvystyti vaiko galimybes, nustatyti problemas ir spragas, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą. Ugdymo pasiekimų vertinimas grindžiamas šiuolaikine mokymosi samprata, amžiaus tarpsnių psichologiniais ypatumais, individualiais vaiko poreikiais, atitinka ugdymo(si) tikslus.

Ugdymo pasiekimų vertinimo tikslas – padėti vaikui sėkmingai ugdytis, bręsti kaip asmenybei, kaupti informaciją apie kiekvieno pasiekimus ir daromą pažangą, kad būtų galima koreguoti ugdymo procesą, priimti pagrįstus sprendimus, sudaryti sąlygas tėvams tapti lygiaverčiais vertinimo partneriais, be to, gauti grįžtamosios informacijos.

Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo uždaviniai – padėti auklėtojai išvystyti vaiko ugdymo(si) galimybes, pasiekimų lygmenį, nustatyti spragas ir problemas. Planuojant ugdymo procesą, pasirinkti tinkamiausią turinį, formas, būdus, metodus, individualizuoti ugdymą, suteikti tėvams informaciją apie vaiko ugdymą(si), stiprinti ryšius tarp vaiko, tėvų ir įstaigos.

Vertinimas bendradarbiaujant. Auklėtoja planuoja individualius susitikimus su tėvais jiems patogiu laiku ir aptaria vaiko pažangą, gebėjimus. Taip pat ji vykdo švietėjišką veiklą, išsiaiškina tėvų požiūrį į vaiko pasiekimų vertinimą.

Vaiko ugdymosi pasiekimų sritis – tai vaiko ugdymuisi svarbi sritis, kurioje išskirta vertybinė nuostata ir esminis gebėjimas.

Vertybinių nuostata – tai ugdymo ir ugdymosi procese įgytas nusiteikimas, polinkis, požiūris, išreiškiantis vaiko santykį su savimi, su kitais, su aplinka.

Esminis gebėjimas – tai nuo gimimo iki šešerių metų kiekvienoje iš ugdymosi pasiekimų sričių įgytas svarbiausias vaiko gebėjimas ką nors daryti, veikti, elgtis, kurti.

Šešerių metų vaiko ugdymosi pasiekimų sąvadas, t.y. vertybinių nuostatų ir gebėjimų, kuriuos vaikas turėtų įgyti iki šešerių metų:

1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

Vertybinių nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojasi tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

2. Fizinis aktyvumas

Vertybinių nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių, rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

3. Emocijų suvokimas ir raiška

Vertybinių nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).

4. Savireguliacija ir savikontrolė

Vertybinių nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsivardinęs geba nusiraminti.

5. Savivoka ir savigarba

Vertybinių nuostata. Save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo

gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

6. Santykiai su suaugusiaisiais

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais.

Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.

7. Santykiai su bendraamžiais

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmyų pasekmes sau ir kitiems.

8. Sakytinė kalba

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

9. Rašytinė kalba

Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.

10. Aplinkos pažinimas

Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

11. Skaičiavimas ir matavimas

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje.

Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas.

12. Meninė raiška

Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, atirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

13. Estetinis suvokimas

Vertybinė nuostata. Domisi, gėrиси, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

14. Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vertybinė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

15. Tyrinėjimas

Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

16. Problemų sprendimas

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

17. Kūrybiškumas

Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

18. Mokėjimas mokytis

Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Vaiko pasiekimai vertinami du kartus per metus: rugsėjo mėn. ir gegužės mėn. Vaikų pasiekimus vertinti padeda įstaigos logopedė, tėveliai.

Pasiekimai vertinami atsižvelgiant į vaikų amžių. Atėjus vaikui į ikimokyklinę įstaigą, jam užvedama ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų **vertinimo forma**, kuri įsegama į „Vaiko aplanką“. Taip pat į aplanką fiksuojami

- Vaiko realios veiklos, elgsenos stebėjimas ir fiksavimas.
- Vaiko veiklos rezultatai (darbeliai).
- Nuotraukos.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Andrikienė R. M., Ruzgienė A. Ankstyvosios vaikystės pedagogika. Klaipėda. 2001.
2. Dodge D.T., Colker L.J., Heroman C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius. 2007.
3. Grinevičienė N. Vaikų žaidimai darželyje ir namie. Kaunas. 2006.
4. Grinevičienė N. Mažylių žaidimai. Kaunas. 1999.
5. „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2014.
6. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 m. programa. (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. V-350)
7. Ivanovas P. Vaikų žaidimai. Šiauliai. 2000.
8. Jonaitienė I. Noriu augti sveikas. Vilnius. 2005.

9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ISAK –627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin.,2005, Nr. 52-1752; 2011,Nr. 71-3448).
10. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius. 2006.
11. Monkevičienė O., Tarasonienė O. (Sud.). Vėrinėlio metai. Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Ruduo. Vilnius. 1995.
12. Monkevičienė O., Tarasonienė O. (Sud.). Vėrinėlio metai. Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Žiema. Vilnius. 1997.
13. Monkevičienė O., Tarasonienė O. (Sud.). Vėrinėlio metai. Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Pavasaris. Vilnius. 1999.
14. Saviščevienė S., Vaitkevičius J. V. Vaiko sveikata ir saugumas. Šiauliai, 2000.
15. Vaikų darželių programa Vėrinėlis. Vilnius. 1993.
16. Žukauskienė R. Raidos psichologija. Vilnius. 1996.